

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/aktualnosci/186639,83-rocznica-pierwszego-masowego-transportu-Polakow-do-KL-Auschwitz-Warszawa-14-c.html>
22.03.2026, 00:43

83. rocznica pierwszego masowego transportu Polaków do KL Auschwitz – Warszawa, 14 czerwca 2023

14 czerwca obchodzimy Narodowy Dzień Pamięci Ofiar Niemieckich Nazistowskich Obozów Koncentracyjnych i Obozów Zagłady. Warszawskie obchody w 83. rocznicę pierwszego transportu Polaków do Auschwitz zostały zorganizowane przez Urząd do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych, Polski Związek Byłych Więźniów Politycznych Hitlerowskich Więzień i Obozów Koncentracyjnych oraz Muzeum Więzienia Pawiak.

14.06.2023

Uroczystości rozpoczęły się w południe przed pomnikiem Drzewa Pawiackiego przy Muzeum Więzienia Pawiak. Przybyli na nią przedstawiciele władz państwowych, samorządowych, instytucji kultury oraz organizacji zrzeszających kombatantów i członków ich rodzin. Wśród uczestników znaleźli się m.in. szef Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych Jan Józef Kasprzyk, ambasador Izraela w Polsce dr Yacov Livne i prezes Polskiego Związku Byłych Więźniów Politycznych Hitlerowskich Więzień i Obozów Koncentracyjnych Stanisław Zalewski. Instytut Pamięci Narodowej reprezentował zastępca prezesa IPN dr hab. Karol Polejowski.

Ceremonię w asyście wojskowej rozpoczęło odśpiewania hymnu państwowego. Po oficjalnych przemówieniach pamięć ofiar została uczczona wspólną modlitwą ekumeniczną, zapaleniem zniczy pod tablicami oraz złożeniem kwiatów pod pomnikiem Drzewa Pawiackiego.

Druga część obchodów odbyła się na Cmentarzu Wojskowych na Powązkach, gdzie pod Pomnikiem-Mauzoleum Ofiar Obozów Koncentracyjnych zostały złożone kwiaty.

Niemiecka fabryka śmierci

14 czerwca 1940 roku, wyruszył pierwszy masowy transport Polaków do KL Auschwitz. Z więzienia w Tarnowie Niemcy przywieźli 728 więźniów politycznych. Stali się oni pierwszymi więźniami niemieckiego obozu śmierci, który powstał po to, by zniszczyć polskie elity. Co roku tego dnia obchodzimy Narodowy Dzień Pamięci Ofiar Niemieckich Nazistowskich Obozów Koncentracyjnych i Obozów Zagłady.

14 czerwca 1940 r. uznawany jest za początek funkcjonowania niemieckiego obozu zagłady w Oświęcimiu. W pierwszym transporcie więźniów (otrzymali obozowe numery od 31 do 758) dużą grupę stanowiły osoby, które próbowały przedostać się do tworzonych we Francji Polskich Sił Zbrojnych.

Wraz z nimi do KL Auschwitz trafili także organizatorzy przerzutów. Część więźniów została aresztowana podczas ludobójczej akcji AB, czyli tzw. Nadzwyczajnej Akcji Pacyfikacyjnej (niem. *Außerordentliche Befriedungsaktion*), którą Niemcy przeprowadzili w Generalnym Gubernatorstwie w 1940 r. Była to dalsza część eksterminacji Polaków, jaką niemiecki okupant rozpoczął od września 1939 r. na okupowanych ziemiach polskich od tzw. *Intelligenzaktion*.

W transporcie do KL Auschwitz były także osoby zatrzymane podczas łapanek, działacze organizacji politycznych, konspiracyjnych i społecznych, urzędnicy państwowi, harcerze, maturzyści oraz inni przedstawiciele polskiej inteligencji. 14 czerwca 1940 r. do KL Auschwitz przywieziono także niewielką grupę polskich Żydów.

Podczas apelu od zastępcy komendanta obozu SS-Hauptsturmführera Karla Fritzscha więźniowie usłyszeli: „Przybyliście tutaj nie do sanatorium, tylko do niemieckiego obozu koncentracyjnego, z którego nie ma innego wyjścia, jak przez komin. Jeśli się to komuś nie podoba, to może iść zaraz na druty. Jeśli są w transporcie Żydzi, to mają prawo żyć nie dłużej niż dwa tygodnie, księża miesiąc, reszta trzy miesiące”.

Zgodnie z najnowszymi ustaleniami, z 728 deportowanych więźniów z pierwszego transportu, wojnę przeżyło 325 osób, zginęło 292, a w przypadku 111 los jest nieznany.

► Dowiedz się więcej: [Pierwszy transport Polaków do Auschwitz](#)

[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)

Uroczystości